

Politiek verslag van de GroenLinks-delegatie in het Europees Parlement over de jaren 2007 en 2008

Komt er een wereldwijd akkoord tegen klimaatverandering? Vindt Turkije het pad naar de Europese Unie weer? Wordt Kosovo een geslaagde staat? Wordt het Grondrechtenhandvest van de EU eindelijk bindend?

Op de Europese agenda staan tal van belangrijke projecten, kansrijk maar onvoltooid. Je zou je afscheid nog even uit willen stellen om de klussen af te maken. Maar er blijft altijd *unfinished business*. Er is geen beter moment om op te stappen dan de verkiezing van een nieuw Europees Parlement. We weten dat onze opvolgers deze uitdagingen energiek zullen oppakken.

Klimaat, voedsel, dierenwelzijn

De strijd tegen klimaatverandering stond de afgelopen jaren hoog op de Europese agenda. Dat is wel eens anders geweest. Kathalijne heeft zich in het Europarlement ingezet voor effectieve wetgeving die de Europese uitstoot van broeikasgassen daadwerkelijk terugdringt, maar die ook ontwikkelingslanden steunt bij het aanpakken van klimaatverandering en de gevolgen ervan.

We waren optimistisch toen de Europese Commissie in januari 2008 haar ambitieuze klimaat- en energiepakket presenteerde. Toegegeven, eigenlijk gingen ook die wetsvoorstellen ons niet ver genoeg, maar het was een goede aanzet voor de besluitvorming. De inzet van de Groene fractie was dan ook om de structuur van het pakket overeind te houden en het ambitieniveau op te schroeven.

Het pakket telt vier onderdelen:

1. De emissiehandel, die ervoor moet zorgen dat vervuilende industrieën gaan betalen voor hun CO₂-uitstoot.
2. De lastenverdeling, die ervoor moet zorgen dat alle EU-lidstaten hun uitstoot van broeikasgassen tegen 2020 fors hebben teruggedrongen.
3. Wetgeving over duurzame energie, die ervoor moet zorgen dat alle EU-lidstaten in 2020 veel meer groene energie produceren dan nu. In totaal moet in dat jaar 20% van de Europese energievoorziening uit duurzame bronnen komen.
4. Wetgeving over CO₂-opslag, waardoor exploitanten van vieze kolencentrales hun CO₂ onder de grond gaan opslaan.

Kathalijne heeft namens de Groenen met andere fracties onderhandeld over CO₂-opslag. Ze heeft voorgesteld om een strenge CO₂-eis te stellen aan nieuwe energiecentrales. Zo garandeer je dat er geen vieze CO₂-monsters meer gebouwd worden en stimuleer je innovatie. Haar voorstel werd aangenomen door het Europarlement, maar in de onderhandelingen met de Raad van Ministers helaas afgezwakt.

We zijn trots op onze Luxemburgse fractiegenoot Claude Turmes. Hij was namens het parlement rapporteur voor de richtlijn over duurzame energie. Hij heeft geweldig werk verricht. Hij is er onder meer in geslaagd om de duurzaamheidscriteria die gelden voor groene energie fors aan te scherpen en om de doelstelling van 20%

groene energie in 2020 overeind te houden. Hij heeft niet toegegeven aan de druk om de criteria zodanig af te zwakken dat het voor EU-landen makkelijker zou worden om de normen te halen. Dankzij de inzet van Turmes zullen in de komende jaren miljoenen nieuwe banen ontstaan in de sector groene energie.

De compromissen over emissiehandel en lastenverdeling, beklonken tijdens de eurotop van december 2008, zien er helaas minder goed uit. Nog steeds krijgen bedrijven een te groot deel van hun emissierechten gratis. EU-lidstaten kunnen een groot deel van hun verantwoordelijkheid afkopen door in goedkope projecten in ontwikkelingslanden te investeren. Zo blijft de noodzakelijke innovatie uit. Het is onverantwoord om het 'laaghangend fruit' in ontwikkelingslanden te plukken terwijl wijzelf in onze benzineslurpers blijven rijden.

Dat de Europese inspanningen onvoldoende zijn, bewezen de VN-klimaatonderhandelingen in Poznan eind vorig jaar. Terwijl de Europese regeringsleiders nog met elkaar aan het bakkeleien waren over het beschermen van hun eigen industrieën, kwam de EU daar lijnrecht tegenover de ontwikkelingslanden te staan. Het was volstrekt onduidelijk of de EU haar portemonnee zou gaan trekken voor de aangerichte klimaatschade. Dat zal zij eind dit jaar in Kopenhagen beter moeten doen. Hopelijk met de steun van Obama.

Door de kredietcrisis en de recessie die erop gevolgd is zal het nog een hele toer worden om de klimaatcrisis hoog op de agenda te houden. De Europese Commissie doet verdienstelijke pogingen om de lidstaten aan te zetten tot groene investeringen, die én werk opleveren én energie besparen. Zij is zelfs bereid om de regels van het Stabiliteitspact soepel te interpreteren. Maar de nationale regeringen, Nederland voorop, laten het vooralsnog afweten. De Groenen zijn de enige stroming in Europa die zich echt hard maken voor een *Green Deal*.

Herziening landbouwbeleid

Het Europese landbouwbeleid moet op de schop. Kathalijne heeft zich daar als rapporteur van de milieucommissie voor de herziening van het landbouwbeleid hard voor gemaakt. Ze heeft daarbij ingezet op schoon, toekomstgericht landbouwbeleid dat ook ontwikkelingslanden toegang geeft tot onze markt.

Boeren moeten niet langer beloond worden voor wat ze in het verleden produceerden, maar voor hun prestaties op het gebied van milieu, voedselveiligheid en dierenwelzijn.

Kathalijne kreeg in september 2008 een meerderheid van de milieucommissie achter haar voorstellen om directe inkomenssteun aan boeren tegen 2020 af te schaffen, de prestaties op het gebied van milieu en dierenwelzijn in de landbouw fors te verbeteren en exportsubsidies te beëindigen.

Helaas wilde een meerderheid in het Europe Parlement niet zo ver gaan. De strijd voor een ander landbouwbeleid gaat dus door. Kathalijne vindt het belangrijk dat we daarin streven naar een brede coalitie met (progressieve) boeren en maatschappelijke organisaties. Daarom organiseerde ze in februari 2008 samen met de Europese koepelorganisatie van waterbedrijven een seminar over de herziening van het landbouwbeleid. Daarbij waren onder andere twee vertegenwoordigers van

de Europese Commissie en een vertegenwoordiger van de boeren, van het Wereld Natuur Fonds en van de Europese landeigenaren aanwezig.

Bestrijdingsmiddelen

Dankzij de Groenen komt er een verbod op het allerschadelijkste landbouwgif. Andere gewasbeschermingsmiddelen die schadelijk zijn voor de volksgezondheid en het milieu moeten zo snel mogelijk vervangen worden door betere alternatieven. Daartoe besloot het Europees Parlement in januari van dit jaar. Hierdoor komt er een einde aan kankerverwekkende bestrijdingsmiddelen en wordt onderzoek naar minder schadelijke alternatieven gestimuleerd.

Onze Duitse fractiegenoot Hiltrud Breyer was rapporteur namens het parlement. Zij hield stand tegen de krachtige agrarische lobby, Ze sleepte er in de onderhandelingen met de Raad een ijzersterk resultaat uit.

Ontbossing

Wereldwijde ontbossing veroorzaakt ongeveer een vijfde van het klimaatprobleem. Elk jaar verdwijnen er ongeveer zesentwintig miljoen voetbalvelden aan bos. De huidige wetgeving volstaat niet. Daarom schreef Kathalijne vorig jaar in februari samen met collega-parlementariërs een brief aan de Europese Commissie. Ze eisten nieuwe wetgeving voor het tegengaan van illegale houtkap.

Met resultaat, want na lang aandringen kwam de Commissie in oktober met nieuwe wetsvoorstellen. De Groenen werken nu aan een aanscherping daarvan. Zo pleiten we voor een totaalverbod op de import van illegaal hout en voor krachtigere internationale afspraken om ontbossing en illegale houtkap aan te pakken.

Dat dit onderwerp leeft merkten we toen de Commissie haar voorstellen gepresenteerd had. We zijn overspoeld met bemoedigende e-mails en brieven van mensen die zich zorgen maken over ontbossing. Des te meer reden voor Kathalijne om te knokken voor effectieve regelgeving.

(H)eerlijk voedsel

Kathalijne is namens de Groene fractie verantwoordelijk voor de nieuwe regels over voedsletikettering. Ze wil dat het voor consumenten in één oogopslag duidelijk wordt of een product gezond is. Bovendien moet er op de etiketten ook aandacht besteed worden aan de ethische aspecten van een product. Is het bijvoorbeeld vrij van kinderarbeid? En in het geval van dierlijke producten, hoe zijn de dieren behandeld? Later dit jaar zal het Europees Parlement over haar voorstellen stemmen.

Kathalijne heeft zich eerder ook ingezet voor het aan banden leggen van grootschalig aromagebruik. Met succes, want het Europees Parlement stelde in juli regels vast waardoor aroma's alleen gebruikt mogen worden als ze niet misleidend en in het voordeel van de consument zijn.

Nu zijn aroma's soms verantwoordelijk voor wel 90% van de smaak van een product. Normaal beoordelen wat er in een product zit en of we het willen eten door te ruiken, te proeven en te kijken. Grootschalig gebruik van kunstmatige aroma's zorgt ervoor dat een goede afweging door consumenten vrijwel onmogelijk wordt. Onder druk van de Groenen komt er ook een einde aan het gebruik van schadelijke kleurstoffen.

Stierenvechten en zeehondenbont

Kathalijne heeft zich met succes ingezet voor een Europees verbod op honden- en kattenbont. Dat is op 1 januari van dit jaar van kracht geworden. Daarnaast heeft ze samen met haar Groene collega's druk gezet op de Europese Commissie om met een voorstel voor een verbod op zeehondenbont te komen.

Inmiddels heeft de Europese Commissie ook zo'n voorstel gedaan, maar dat voorziet alleen in een verbod op 'inhumaan' zeehondenbont. Alsof het humaan kan zijn om een zeehond voor z'n vachtje dood te knuppelen. De Groenen maken zich hard voor een totaalverbod.

De Groenen organiseerden vorig jaar samen met dierenwelzijnorganisaties het seminar *For a bullfighting-free Europe*. Naast het seminar hadden de Groenen en de dierenwelzijnsorganisaties gedurende de hele week ook een stand in het Europarlement. Daar konden Europarlementariërs informatie krijgen over de waarheid achter stierenvechten. Bovendien konden zij hun handtekening zetten op een levensgrote witte stier bij wijze van verzet tegen deze barbaarse praktijk. Na afloop van het seminar voerden de Groenen en de dierenwelzijnsorganisaties actie voor het Europees Parlement. Helaas is de EU niet bevoegd om het stierenvechten te verbieden.

Uitbreiding Europese Unie

Op dit moment onderhandelt de EU met twee landen over toetreding, namelijk Turkije en Kroatië. Macedonië is de derde kandidaat-lidstaat, waarmee de onderhandelingen binnenkort kunnen worden geopend. Uit de laatste toetredingsronde op 1 januari 2007 valt de les te trekken dat landen strikt aan de criteria moeten voldoen voordat ze lid worden. Bulgarije en Roemenië werden toen toegelaten met de belofte dat zij zouden doorgaan met de vereiste hervormingen. Daar is te weinig van terecht gekomen. De Europese Commissie zag zich genoodzaakt sancties op te leggen. Met name op het gebied van de bestrijding van corruptie en georganiseerde criminaliteit is de klok teruggedraaid toen de buit binnen was. Achteraf gezien is de toetreding van beide landen te vroeg gekomen. Ondanks die teleurstelling blijft Joost Lagendijk Roemeense initiatieven voor transparantie en tegen corruptie op hoog niveau steunen, in de hoop dat het land alsnog de EU-standaarden zal naleven.

Turkije

Gezien het bovenstaande is het geen wonder dat Joost ook kritisch is geweest tegenover toetredingskandidaat Turkije. Helaas is er in dat land de afgelopen jaren te weinig gebeurd. Dit valt gedeeltelijk te wijten aan de politieke onrust: in de rechtbank en op straat werd een felle woordenstrijd gevoerd tussen seculieren en moslimdemocraten. Joost heeft, als voorzitter van de Turkije-delegatie van het Europarlement, een duidelijk pro-Europese stem laten horen in het Turkse publiek debat. Hij was in de afgelopen jaren één van de voornaamste advocaten van hervormingen. Toen Joost publiekelijk de seculier-nationalistische oppositiepartij CHP verweet alle hervormingen te saboteren, kwam uit die hoek een woedende, haast bedreigende reactie. Later is de verhouding genormaliseerd. De seculier

georiënteerde pers heeft Joost met verschillende grote interviews gerehabiliteerd en steeds beter opgepikt dat Joost ook kritiek uit op de moslimdemocraten in de regering.

Joost heeft zich lang hard gemaakt voor hervorming van het beruchte artikel 301, dat de belediging van de Turkse natie strafbaar stelt. Begin 2008 werd de wet herzien, waardoor aanklagers alleen met toestemming van de minister van Justitie nog zaken konden openen. Tot teleurstelling van Joost betekende dit ook in de praktijk nog niet het einde van deze belemmering van de vrijheid van meningsuiting: in een beperkt aantal zaken liet de minister vervolging toe. Inmiddels heeft Joost de toezegging gekregen dat er geen nieuwe zaken meer bij komen.

Ook op het gebied van minderheidsrechten, een ander heikel punt, is het beeld gemengd. Er loopt een rechtszaak om de Koerdisch-nationalistische partij DTP te verbieden. De politici van deze partij worden door het openbaar ministerie vervolgd voor vergrijpen als het in het Koerdisch opstellen van nieuwjaarskaarten. In deze context is de beslissing om een publiek televisiekanaal in de Koerdische taal op te richten een belangrijke stap. Ook zijn er nu plannen om Koerdisch te doceren aan de universiteit.

Jaarlijks wordt er een Koerdenconferentie in het Europees Parlement georganiseerd waarop de deelnemers zich eenzijdig tegen Turkije keren. Joost heeft zich hier ook uitgesproken tegen het geweld van de PKK, die een oplossing voor het probleem in de weg staat. Om de gematigde partijen, die bij de reguliere Koerdenconferentie wegblijven, aan tafel te krijgen, heeft Joost een bijeenkomst van Turken en Koerden belegd. Daarin werden constructieve ideeën geopperd om de etnische diversiteit te benoemen in een nieuwe Turkse grondwet.

Ook homo-, bi- en transseksuelen hebben nog geen volledige rechten in Turkije. Hun grootste belangenorganisatie, *Lambda Istanbul*, werd gezien als bedreiging van de openbare zeden en met sluiting bedreigd. Deze beslissing werd uiteindelijk tenietgedaan door het Turkse Hooggerechtshof. Toch verkeren seksuele minderheden in Turkije in een moeilijke situatie, zo bleek ook uit een uitgebreide studie van *Human Rights Watch*. Joost nodigde vertegenwoordigers van Lambda Istanbul en Human Rights Watch uit in het parlement om over deze problematiek te praten. Hij heeft de positie van seksuele minderheden aangekaart bij de Turkse autoriteiten.

In januari 2007 werd Turkije geschokt door de moord op de onafhankelijke journalist Hrant Dink. In nationalistische kringen was hij gebrandmerkt als landverrader, onder andere vanwege zijn veroordeling onder het eerder genoemde artikel 301. Een jongeman werd opgepakt op verdenking van de moord, maar vanaf het begin waren er aanwijzingen dat het hier geen eenmansactie betrof. Joost woonde een deel van het proces bij, terwijl zijn medewerker Ali Yurttagül bij andere zittingen aanwezig was. Helaas wacht het proces nog op een doorbraak. Een geheim nationalistisch netwerk, *Ergenekon*, zou volgens berichten achter de moord zitten. Meer dan honderd mensen werden opgepakt op verdenking van deelname aan dit netwerk. Ergenekon zou het op verschillende voorstanders van hervormingen gemunt hebben, waaronder ook op Joost.

Westelijke Balkan

De landen van voormalig Joegoslavië en Albanië, bij elkaar de Westelijke Balkan, kunnen op termijn toetreden tot de EU. Slovenië is in 2004 al lid geworden. Kroatië en Macedonië hebben de status van kandidaat-lidstaat. De voormalige conflicthaarden Servië, Kosovo en Bosnië-Herzegovina zijn nog niet zo ver.

In 1999 kwam Kosovo onder internationaal toezicht, nadat de NAVO een einde had gemaakt aan etnische zuiveringen door Servische militieën. In 2006 werd Joost benoemd tot rapporteur voor dit gebied voor het Europees Parlement. Op initiatief van Joost verklaarde het parlement zich in maart 2007 bereid de Kosovaarse onafhankelijkheid te steunen, mits deze gepaard zou gaan met een ferm minderhedenbeleid en beperkt internationaal toezicht op de Kosovaarse instituties. Dit kwam overeen met het plan dat VN-gezant Ahtisaari had opgesteld, nadat het tijdens langdurige onderhandelingen niet mogelijk was gebleken om overeenstemming te bereiken met de Servische regering. Vanwege langdurige pogingen ook Russische steun voor dit plan verwerven, verklaarde Kosovo zich pas veel later dan gepland, op 17 februari 2008, onafhankelijk.

De EU heeft na onafhankelijkheid een speciaal gezant naar Pristina gezonden, Pieter Feith, die erop toeziet dat de Kosovaarse regering zich aan de eigen regels houdt, vooral met betrekking tot bestuurlijke integriteit en de bescherming van minderheden. Daarnaast heeft de EU een politie- en justitiemissie naar Kosovo gestuurd, *EULEX*, die het toezicht op deze sectoren overneemt van de VN. EULEX moet zich onder meer gaan bezighouden met slepende juridische conflicten tussen Albanezen en Serviërs over eigendom en geweldsdelicten. Joost heeft de uitzending van EULEX gesteund, maar wel de voorwaarde gesteld dat deze in heel Kosovo aan het werk zou gaan. Het Servische gebied in het noorden van Kosovo dreigde buiten het werkterrein van EULEX te vallen en zich zo de facto van de nieuwe staat af te scheiden. EULEX is ondanks de tegenstand daar nu ook in het noorden aan het werk.

Het feit dat de Europese missies nu hun werk kunnen doen is ook te danken aan de nieuwe Servische regering, die er ten langen leste voor heeft gekozen de onafhankelijkheid van Kosovo vooral langs juridische weg te bestrijden. Zij wakkert geen geweld en misdaad meer aan, zoals de vorige regering deed. Aangezien de nieuwe regering veel beter samenwerkt met het Joegoslavië-tribunaal zijn veel Europese leiders voorstander van een snel begin van de toetredingsonderhandelingen met Servië. Joost benadrukt dat normalisatie van de situatie in Kosovo niet los kan worden gezien van de Europese toekomst van Servië. Mocht Belgrado weer teruggrijpen op het oude beleid ten aanzien van Kosovo, dan moet dat consequenties hebben voor het toetredingsproces.

Tijdens een aantal bezoeken aan Kosovo heeft Joost informatie verzameld over de etnische verhoudingen, het functioneren van de overheid en de internationale missies. In Kosovo heeft hij veel gesproken met leiders van minderheden zoals de Serviërs en de Roma, maar hij is ook in debat gegaan met Servische en Albanese studenten. Eind 2008 heeft hij een tweede rapport opgesteld, waarin het Europees Parlement zich achter EULEX schaaft en een Europese bijdrage aan de opbouw van het land steunt. In februari 2009 werd dit rapport goedgekeurd.

Buitenlandse zaken

Afghanistan

Joost heeft elk jaar een bijeenkomst georganiseerd voor Europese NGOs die in Afghanistan werkzaam zijn. Deze discussiebijeenkomst werd eind vorig jaar voor de vijfde maal gehouden. Eregast op de laatste en grootste conferentie was de vermaarde Pakistaanse journalist Ahmed Rashid, die verscheidene boeken schreef over het conflict in Afghanistan. Hij waarschuwde dat de 'regionalisering' van de burgeroorlog, waar nu alle buurlanden actief bij zijn betrokken, het noodzakelijk maakt dat de buurlanden worden betrokken bij het vinden van een oplossing. Joost heeft zich daarnaast in samenwerking met de Tweede-Kamerfractie actief ingezet voor het formuleren van een alternatieve GroenLinks-strategie voor Afghanistan. In lijn daarmee steunde hij de Europese missie om de politie in Afghanistan te trainen.

China

Om de Olympische Spelen in 2008 binnen te halen, beloofde China de mensenrechtensituatie in het land te verbeteren en meer openheid te betrachten. Joost en Kathalijne hebben samen met de Europese Groenen actie gevoerd om de Chinese regering aan haar belofte te houden. Het Europees Parlement heeft fel geprotesteerd tegen het regeringsgeweld in Tibet, dat volgens Joost onderdeel uitmaakte van het Chinese beleid van doodslaan en doodzwijgen. Joost en Kathalijne hebben zich ook ingezet voor televisiestation NTDTV, dat onder valse voorwendselen door een Europese satellietbedrijf uit de lucht is gehaald onder druk van de Chinese regering. Het belangrijkste succes was de toekenning van de Sacharov-prijs aan Hu Jia. De Chinese mensenrechtenactivist, dierenbeschermmer en aidsactivist Hu was voor het tweede achtereenvolgende jaar door de Groenen genomineerd voor deze prestigieuze prijs. De Chinese ambassadeur heeft achter de schermen druk uitgeoefend om de toekenning aan de 'crimineel' Hu tegen te houden. Dankzij de standvastige houding van de Groenen werd deze poging verijdeld. Hu zit helaas nog steeds gevangen.

Rusland

Hoewel de Koude Oorlog al bijna twee decennia achter ons ligt, kwamen in de afgelopen periode de betrekkingen met Rusland onder druk te staan. In verschillende kwesties stond Rusland lijnrecht tegenover de EU of Europese landen. Afzonderlijke meningsverschillen, zoals de onafhankelijkheid van Kosovo of het Amerikaanse raketschild, worden door Rusland aangegrepen om zichzelf weer op de kaart te zetten als grootmacht. Ook de oorlog in Georgië, waar de autoritaire, nationalistische president Sakaasjvili van dat land medeverantwoordelijk voor was, maakte deel uit van dit strategisch spel.

De gasconflicten tussen Rusland en Oekraïne doen de vrees oplaaien dat Rusland zijn invloed op zijn buurstaten wil uitbreiden. In het licht van de onbetrouwbaarheid van gasboer Rusland bepleitten Joost en Kathalijne diversificatie van gasleveranciers, zwaardere inzet op hernieuwbare energiebronnen, Europese energiesolidariteit en een gezamenlijk optreden van de EU op de energiemarkt. Daarvoor moet de Europese Commissie grotere bevoegdheden krijgen in de externe energiepolitiek. Kathalijne pleitte hier samen met Wijnand Duyvendak in 2007 al voor in de notitie *Een klimaatpact voor de Europese Unie*. "Dit gaat wel erg ver..." was

indertijd de reactie van de Nederlandse staatssecretaris Timmermans. Maar door het laatste gasconflict, waarbij delen van Europa in de kou kwamen te zitten, won het pleidooi aan overtuigingskracht.

Midden-Oosten

Op initiatief van de Groenen en socialisten werd de stemming in het Europees Parlement over (een deel van de) intensivering van de betrekkingen met Israël in november 2008 op de lange baan geschoven. Joost verdedigde destijds deze stap door te wijzen op de humanitaire noodsituatie in de Gazastrook, veroorzaakt door de Israëlische blokkade. Nog geen twee maanden later viel Israël de Gazastrook binnen als reactie op de raketten die vanuit dit gebied op Israël werden afgevuurd. De door het Israëlische leger veroorzaakte ravage, die ruim 1300 levens kostte, sterkte Joost in zijn overtuiging dat van intensivering van de betrekkingen nu geen sprake kan zijn. Ook dringt hij er op aan dat het parlement zijn mening geeft over het actualiseren van het associatieakkoord met Israël komend voorjaar, zodat het druk kan uitoefenen op Israël om zich aan het vredesproces te committeren en de mensenrechten te respecteren.

In het boek *Sturen bij de moslimburen* dat Joost samen met zijn collega Jan Marinus Wiersma (PvdA) eind 2007 publiceerde, bepleiten de schrijvers dat in de zoektocht naar democratie in de moslimwereld ook islamistische bewegingen, zoals Hamas, betrokken worden. Het boek focust op Turkije, waar moslimdemocraten met redelijk succes de regering vormen, op Egypte, waar de streng islamitische Moslimbroeders de enige serieuze oppositie tegen de dictatuur van Mubarak vormen, en daarnaast op Marokko en de Balkan. De auteurs komen met concrete aanbevelingen, zoals een lijst van kritische vragen die aan de orde moeten komen in de dialoog met islamistische partijen. Een andere aanbeveling aan de EU is om democratisering weer voorop te stellen in het 'nabuschapsbeleid' ten aanzien van de islamitische buurlanden.

Grondrechten

Antidiscriminatie

In april 2008 werd bekend dat de Europese Commissie af wilde zien van de een 'brede' antidiscriminatiewet en slechts de discriminatie van gehandicapten wilde aanpakken. Dat terwijl Commissievoorzitter Barroso bij zijn aantreden een omvattende richtlijn had toegezegd. Kathalijne nam de Commissie onder vuur. Zij dreigde ermee dat het parlement de nieuwe eurocommissaris van Justitie, Barrot, het vertrouwen kon onthouden. De Commissie zwichtte voor deze druk. Begin juli stelde zij alsnog een brede richtlijn voor. Deze beoogt niet alleen discriminatie op grond van handicap beter te bestrijden, maar ook discriminatie op grond van seksuele geaardheid, leeftijd, religie en overtuiging.

Kathalijne is in september door het Europees Parlement aangesteld als rapporteur voor deze ontwerp-richtlijn. Zij heeft veel tijd gestoken in het raadplegen van maatschappelijke organisaties die betrokken zijn bij de strijd tegen discriminatie. In oktober bleek dat de tijdelijke commissie voor subsidiariteit van de Tweede Kamer nogal wat bezwaren had tegen het wetsvoorstel. Het zou niet nodig zijn om de bestrijding van discriminatie Europees te regelen, omdat we het in Nederland best

zelf kunnen. Kathalijne Buitenweg hekelde samen met senator Tineke Strik de kortzichtigheid van deze houding, in een opiniestuk en in blogs. De Nederlandse regering heeft gelukkig een constructievere opstelling gekozen. Hopelijk stemt het Europees Parlement nog vóór de verkiezingen over de aanbevelingen van Kathalijne voor verbetering van de ontwerp-richtlijn. Daarna is de Raad van Ministers aan zet.

Passagiersgegevens

In mei 2008 bleek de Tweede Kamer tegenstander van het voorstel van de Europese Commissie om gegevens van iedereen die in en uit de EU vliegt op te slaan. Vreemd genoeg heeft de Tweede Kamer zich nog steeds niet uitgesproken over het verdrag tussen de EU-regeringen en de Verenigde Staten waarin staat dat de Amerikaanse autoriteiten wél passagiersgegevens mogen opslaan en maar liefst dertien jaar lang bewaren. Kathalijne schreef een opiniestuk in over deze merkwaardige opstelling, waarin ze de Kamer opriep om alsnog een stokje te steken voor het verdrag met de VS.

Biometrie

De EU-verordening over biometrische paspoorten uit 2004, waartegen Kathalijne zich indertijd vergeefs verzet heeft, schreef voor dat in alle reisdocumenten een chip met vingerafdrukken moest worden opgenomen, vanaf medio 2009. De Europese Commissie heeft daarna voorgesteld een uitzondering te maken voor mensen die geen vingerafdrukken kunnen geven en voor kinderen onder de 6 jaar. Het Europees Parlement heeft zich mede dankzij de Groenen op het standpunt gesteld dat van kinderen pas vanaf 12 jaar vingerafdrukken mogen worden genomen, omdat de betrouwbaarheid van afdrukken van kinderen twijfelachtig is. Inmiddels is er een compromis gesloten met de Raad van Ministers: de landen die al wetgeving hebben om vanaf 6 jaar vingerafdrukken te nemen mogen daarmee doorgaan. De overige lidstaten gaan vanaf 12 jaar vingerafdrukken nemen.

Op initiatief van Kathalijne heeft het Europees Parlement uitgezocht of de EU het de lidstaten mag verbieden om de vingerafdrukken op te slaan in een centrale databank, zoals de Nederlandse regering van plan is. Dat bleek juridisch niet mogelijk. Begin december deed het Europees Hof voor de Rechten van de Mens echter een uitspraak die erop wijst dat het centraal opslaan van vingerafdrukken van onschuldige mensen in strijd zou zijn met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Kathalijne heeft de Tweede-Kamerfractie hiervan op de hoogte gebracht. Naïma Azough heeft de regering gevraagd hoe het voorstel voor een centrale databank te rijmen is met de uitspraak van het Hof.

Terrorisme

De Europese Commissie en Raad wilden het kaderbesluit over terrorismebestrijding wijzigen, onder meer om provocatie tot het uitvoeren van terreuraanslagen eronder te laten vallen. Kathalijne nam het op voor de vrijheid van meningsuiting. Het Europees Parlement is daarin meegegaan. Daarnaast heeft Buitenweg geprobeerd de definitie van terrorisme aan te scherpen, zodat bijvoorbeeld je vastketenen aan een hek bij een kerncentrale niet als terroristische daad kan worden bestempeld. Helaas nam het parlement dat standpunt niet over. De wijze waarop lidstaten onder het mom van terrorismebestrijding de burgerlijke vrijheden inperken blijft een punt van grote zorg.

Al in 2006 stelde het Europees Parlement, op initiatief van Kathalijne, dat de EU moest bijdragen aan een oplossing voor de gedetineerden in Guantánamo Bay die niet teruggestuurd kunnen worden naar hun eigen land omdat zij daar marteling of de doodstraf riskeren. Met het aantreden van president Obama is er meer steun gekomen voor die opvatting. Begin 2009 riep het Europees Parlement de lidstaten op om gedetineerden op te nemen, teneinde de sluiting van Guantánamo te bespoedigen. De EU is niet verantwoordelijk voor deze schandvlek, maar sommige EU-regeringen hebben wel boter op hun hoofd doordat zij hebben meegewerkt aan de CIA-vluchten waarmee verdachten op illegale wijze werden overgebracht naar Guantánamo.

Asiel

De zogenaamde Dublinverordening, die voorschrijft dat asiel moet worden aangevraagd in de lidstaat van binnenkomst, is geëvalueerd door de Commissie en het parlement. Het Europees Parlement heeft zich op initiatief van de Groenen uitgesproken voor een systeem dat de lasten beter verdeelt over de lidstaten. Nu zijn er in de zuidelijke landen veel problemen, omdat zij de grootste stroom asielzoekers op moeten vangen. Vooral in Griekenland zijn er het afgelopen jaar veel misstanden gesignaleerd. Naar aanleiding daarvan heeft Kathalijne schriftelijke vragen gesteld aan de Commissie over de overdracht van 'Dublinclaimanten' aan Griekenland. De Commissie heeft inmiddels voorgesteld om het mogelijk te maken dat zijzelf de overdracht kan opschorten als de behandeling van asielzoekers in een lidstaat ernstig tekortschiet.

Bij het Europees Hof van Justitie heeft het parlement een overwinning behaald op de Raad van Ministers. Het Europees Parlement had een zaak aangespannen omdat de Raad het parlement weigerde te raadplegen bij het vaststellen van een lijst van zogenaamd 'veilige landen' voor vluchtelingen. Het Hof heeft geoordeeld dat de Raad verplicht is om dat te doen. GroenLinks is überhaupt tegen een dergelijke lijst, omdat ieder geval individueel beoordeeld moet worden. De lidstaten zijn tot nu toe niet in staat gebleken om overeenstemming te bereiken over een lijst. Omdat het Europees Parlement nu mag meebeslissen is dat nog lastiger geworden.

Migratie

Een van de belangrijkste dossiers op het gebied van migratie is de terugkeerrichtlijn. In juni heeft het Europees Parlement een compromis aangenomen waarin een aantal rechten voor migranten zijn opgenomen, maar die ook de mogelijkheid biedt om illegalen en afgewezen asielzoekers tot 18 maanden lang te detineren. De Groenen vonden de waarborgen veel te zwak, ver onder het niveau dat je van Europa zou mogen verwachten. Illegaal verblijf is geen misdaad. Daarom heeft de Groene fractie tegen de richtlijn gestemd.

We hebben wel voor de zogenaamde *blue card* gestemd, de Europese variant van de *green card*. Helaas heeft het Europees Parlement het Commissievoorstel verder ingeperkt, in plaats van uitgebreid tot arbeidsmigranten met een minder hoge opleiding, zoals de Groenen dat graag hadden gezien. Maar het is voor het eerst dat de EU beleid maakt voor legale migratie.

De implementatie van de gezinsherenigingsrichtlijn is geëvalueerd. De Europese Commissie heeft zich kritisch uitgelaten over bijvoorbeeld de hoge Nederlandse inkomenseis voor huwelijksmigratie. Buitenweg heeft gevraagd welke verdere

stappen de Commissie gaat nemen. In samenwerking met de Tweede- Kamerfractie is ook de Nederlandse regering om een reactie gevraagd. Helaas lijkt de regering voorlopig geen actie te ondernemen, dus we proberen de druk op de ketel te houden.

Strafrecht

Kathalijne Buitenweg is rapporteur namens het Europees Parlement voor het ontwerp-kaderbesluit dat minimumwaarborgen voor de rechten van verdachten beoogt vast te leggen. In 2005 is haar rapport aangenomen door het parlement, maar in de Raad van Ministers lijken de onderhandelingen muurvast te zitten.

Vrouwengezant

In maart 2008 was Kathalijne initiatiefnemer van een grensoverschrijdend manifest dat opriep tot de aanstelling van een EU-gezant voor vrouwenrechten. De *empowerment* van vrouwen is onontbeerlijk voor het behalen van de Millenniumdoelstellingen van de Verenigde Naties. De EU moet daarvoor grotere inspanningen leveren. Het voorstel werd snel overgenomen door het Europees Parlement en de Nederlandse regering. De Raad van Ministers is nog niet zover.

Verdrag van Lissabon

De totstandkoming van het Verdrag van Lissabon hebben we kritisch gevolgd. Na de verwerping van de Europese Grondwet in 2005 heeft GroenLinks gepleit voor een zo open mogelijke procedure om tot nieuwe spelregels voor de Europese Unie te komen. De regeringsleiders kozen echter voor de klassieke methode van diplomatieke onderhandelingen achter gesloten deuren. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat dat wel sneller resultaat heeft opgeleverd dan de door ons voorgestane aanpak kon bieden.

Het Verdrag van Lissabon oogt minder fraai dan de Europese Grondwet maar laat de belangrijkste elementen ervan intact, zoals de versterking van het Europees Parlement. Tegelijk bevat het enkele verbeteringen, waaronder meer bescherming voor publieke diensten en een grotere betrokkenheid van nationale parlementen.

Het lot van het EU-Grondrechtenhandvest was lange tijd ongewis. De Nederlandse regering wilde het buiten het nieuwe verdrag houden, omdat dat dan minder op een 'grondwet' zou lijken... Kathalijne heeft zich sterk gemaakt voor het handvest, onder meer met een manifest dat ook door Agnes Jongerius (FNV) en andere vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties werd ondertekend. Uiteindelijk is het handvest geen onderdeel geworden van het verdrag, maar bevat het verdrag wel een bepaling die het handvest bindend maakt. Dat wordt tijd, want er zijn inmiddels tien jaar verstreken sinds Kathalijne als pril europarlementslid deelnam aan de Conventie die het handvest schreef.

Voor het verdrag in werking kan treden moeten nog enkele hobbels worden genomen, zoals een tweede referendum in Ierland. De voortekenen zijn niet ongunstig, want de Ieren zijn er sinds de kredietcrisis achter gekomen dat zij Europa nodig hebben. Bovendien hebben de regeringsleiders een forse concessie gedaan aan Ierland door te besluiten dat elk land een eigen eurocommissaris houdt.

Kathalijne en Joost hebben zich, samen met Mariko Peters en het partijbestuur, ingespannen om aan de GroenLinks-achterban uit te leggen waarom het Verdrag van Lissabon onze steun verdient. De partijraad werd er zelfs Lissabon-moe van... De inspanningen hebben wel resultaat gehad, want op het ontwerp-verkiezingsprogramma is geen enkel amendement ingediend dat 'Lissabon' afwijst. Na de discussie over de Europese Grondwet is kennelijk het besef gegroeid dat Europa alleen dankzij compromissen vooruitgang kan boeken. Ook het nieuwe beginselprogramma van GroenLinks constateert dat expliciet, tot onze tevredenheid.

In de media

Kathalijne en Joost hebben het goed gedaan in de media. Zowel in 2007 als in 2008 waren zij van alle 27 Nederlandse europarlementariërs topscorers in *de Volkskrant* en *NRC Handelsblad*. In 2008 kwamen zij ook het best aan bod in *Trouw*. De onderwerpen waarmee zij de kranten haalden waren onder meer homorechten, privacy, klimaat, milieu en de ontwikkelingen in Turkije en Kosovo.

In augustus 2007 verscheen in *Vrij Nederland* een prachtig profiel met schitterende foto's van Joost. Journalist Thijs Niemantsverdriet reisde met hem mee naar Istanbul en won met de reportage *Zwager van alle Turken* de hoogste onderscheiding in de Nederlandse journalistiek, de Tegel 2007 in de categorie talent.

Als ambassadeur voor *Mybody* bezocht Kathalijne in augustus 2008 Zuid-Afrika. In *Esta* verscheen een reportage van zes pagina's over de reis.

De Nederlandse radio maakt veelvuldig gebruik van de kennis van Kathalijne en Joost. Ze waren beiden ontelbare keren te horen op met name *Radio 1* en *BNR*. Sinds augustus 2008 is Kathalijne elke donderdagochtend rond 09.45 uur op Radio 1 aan het woord, in het KRO-programma *Goedemorgen Nederland*. In de rubriek *Het Europees Staatscircus* geeft zij uitleg over de ontwikkelingen in Brussel en Straatsburg.

De aandacht voor Europa op de Nederlandse televisie laat te wensen. Gelukkig heeft de GroenLinks-delegatie niet mogen klagen. Zo reisde in mei 2007 een ploeg van *NOVA* met Kathalijne mee naar de *Gay Pride* in Warschau. Joost had in januari 2007 de moeilijke taak om bij *NOVA* commentaar te geven op de moord van de Turks-Armeense journalist Hrant Dink. Bij *Knevel en Van den Brink* "spatte hij van het scherm", aldus de mediacommentator van *NRC Handelsblad*. Ook de tv-redactie van *Goedemorgen Nederland* weet Kathalijne en Joost te vinden.

Kathalijne en Joost zijn graag geziene gasten in het Europese debatprogramma van de BBC, *The Record Europe*. Meer dan tien keer traden ze erin op.

De aankondiging van het vertrek van Kathalijne en Joost uit het Europeparlement heeft veel publiciteit opgeleverd. Zo stond Kathalijne in november 2008 op de cover van *Intermediar*, dat een lang interview met haar had.

Het media-archief van de GroenLinks-delegatie is te vinden op de oude website: <http://oud.groenlinks.nl/europa/media>

En verder...

Joost Lagendijk verhuist volgend jaar naar Istanbul. Hij gaat daar per 1 juli 2009 werken als docent aan de Sabanci-universiteit en als senior-adviseur bij de denktank van deze universiteit, het *Istanbul Policy Center*.

Ook Kathalijne smeedt plannen voor de toekomst. Zij hoopt haar wekelijkse radio-optreden voort te zetten.

Kathalijne en Joost zijn beiden kandidaat-lijstduwer voor GroenLinks. Ze hopen op die manier de campagne voor de Europese verkiezingen te ondersteunen.

Aan het ontwerp-programma voor de Europese verkiezingen heeft de Eurodelegatie een grote bijdrage geleverd. Onze beleidsmedewerker Richard Wouters was penvoerder van de programmacommissie.

In 2007 zijn er twee nieuwe beleidsmedewerkers aan de slag gegaan bij de Eurodelegatie: Niels van den Berge als beleidsmedewerker milieu en transport en Luuk van der Meer als beleidsmedewerker buitenland en uitbreiding. Jacqueline Cremers is weer (even) terug als persoonlijk medewerker van Kathalijne Buitenweg. Zij houdt zich ook bezig met de organisatievraagstukken rond de verkiezingen. Mieke van der Vegt is in april 2008 als beleidsmedewerker justitie ons team komen versterken. Zij is nu voor een korte periode in Ghana en zal vanaf eind maart 2009 weer voor GroenLinks in touw zijn. In december 2008 heeft Jeroen Steeman zijn plek bij het landelijke webteam van GroenLinks verruild voor de post van internetredacteur in Europa. Daarmee is onze staf campagneklaar!

In december 2008 hebben het Europees Parlement en de Raad van Ministers het zogenaamde assistentenstatuut goedgekeurd. Vanaf juli 2009 komt er een uniforme regeling voor alle medewerkers van europarlementariërs die in Brussel werken. De Brusselse assistenten worden Europees ambtenaar en zullen een gelijke rechtsbescherming en beloningsvoorwaarden krijgen. Een goede ontwikkeling, met als nadeel dat het statuut wat minder maatwerk mogelijk maakt.

Onze verrichtingen zijn te volgen op internet. Allereerst op onze website:

<http://europa.groenlinks.nl>.

Kathalijne blogt nog steeds op Hyves: <http://kathalijnebuitenweg.hyves.nl>

Joost schrijft Engelstalige discussiebijdragen voor de website van NRC:

<http://weblogs.nrc.nl/weblog/discussion/category/lagendijk>

En tenslotte zijn zowel Kathalijne (www.twitter.com/kathalijne) als Joost (www.twitter.com/joostlagendijk) enthousiast aan het twitteren. Zo kun je ons echt op de voet volgen.

Kathalijne Buitenweg & Joost Lagendijk, februari 2009